

*Zpravodaj
Klubu přátel
Žižkova*

Vzpomínky Žižkováka

z Milíčovy 25

Úvodem

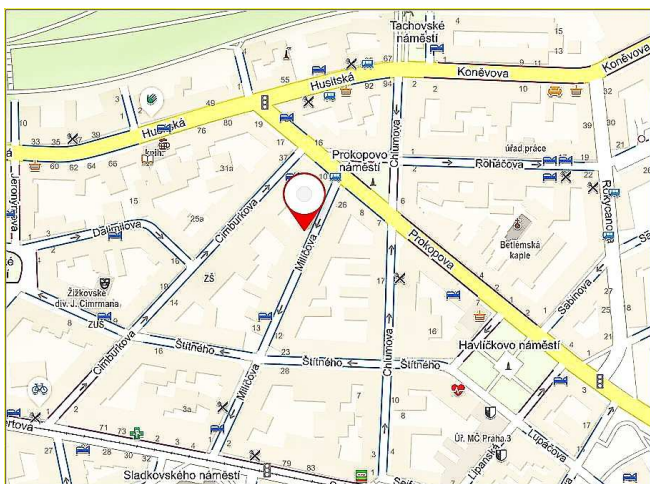
Petr Kallista, KPŽ

Procházel jsem seznam archivních materiálů spolku a narazil na položku "Valeš" s upřesněním Dar a rokem založení 2015. Když jsem složku otevřel, našel jsem tam strojopis vzpomínek a přiložený lístek s poznámkou „od Františka Valeše“. Díky této poznámce známe i křestní jméno autora. Začel jsem se do vyprávění. Výraz začel je dost slabý na to, jak jsem ten text, jak říkávala moje maminka, „hltal“.

Je to vyprávění o životě, o dětství, rodině a kamarádech, o Žižkovu té doby. A kdy že to bylo? Narodil se v roce 1932 v Milíčově ulici, dnes číslo 25, v domě svého dědečka Axlera. Jsme autorovi nesmírně vděční za jeho vzpomínky, za poutavé čtení. Škoda pane Valeši, že vám nemůžeme za vaše vzpomínky poděkovat osobně. Tak alespoň vaše vzpomínání předáme lidem, kteří tu dobu také prožili.

Všem čtenářům Zpravodaje Klubu přejeme nerušené čtení a věříme, že i je tohle vyprávění osloví v době, kdy jediné co stále ze všech stran slyšíme je covid, karanténa, rouška, zakázané, povinné a za všechno může Neustálé štvance najít viníky, netolerance lidských chyb, v každé větě zloděj, lhář, papaláš. O přátelství, sousedských vztazích, kamarádství a lásce skoro nic.

A až dočtete, doporučuji vám podobné, ještě obsáhlejší vzpomínání pana Oldřícha Janovského v knížce Žižkovské vzpomínky, která je, alespoň jak doufám, stále ještě k dostání v Informačním středisku na Nám. krále Jiřího z Poděbrad.

Zpravodaj Klubu přátel Žižkova, č. 70 - únor 2021

Moje léta na Žižkově

Vzpomínky pana Valeše

Narození a bydliště

O seznámení mých rodičů a jejich známosti až do svatby celkem nic nevím. Prý se seznámili při tanečních v Obecním domě na Žižkově. Brali se v roce 1930 v kostele svatého Prokopa na Žižkově. Jako první dítě se jim narodil bratr Jiří, který ale hned po narození zemřel. Údajně to bylo vinou porodní báby, neboť matka rodila doma. Já jsem se narodil 4.10.1932 v Zemské nemocnici na Karlově. Můj první domov byl na Žižkově v Milíčově ulici č. 6/471. Číslo 6 bylo později přečíslováno na 25 v rámci přečíslování Prahy.

Tento dům byl původně dvoupatrový a když ho děda Axler koupil, dal ještě přistavět patro třetí, kde potom obě naše rodiny bydlely. Kuchyni a obývací pokoj jsme měli s dědou a babičkou společně a ložnice každá rodina zvlášť. Byly za sebou a přes den se zamykaly. Obě rodiny přes den žily společně v kuchyni a obýváku. V roce 1942 děda Axler zemřel na rakovinu a babička ho na onen svět následovala v roce 1948. Po smrti babičky se rodiče rozhodli přenechat naší kuchyni a obývací pokoj manželům Lejhancovým, kteří měli v našem domě koloniál. Ve předu byl krám a za ním tmavá vlhká místnost kde bydleli. Protože z tohoto prostředí měla paní těžké revma a následkem toho oteklé obě nohy, rozhodli se naši k přenechání výše uvedených místností této rodině. Otec pak předělal obě ložnice na kuchyň a obývací pokoj a do uvolněných místností se přestěhovali Lejhancovi. Byli pak našim moc vděční. Já spal na novém trubkovém gauči v kuchyni. Bylo sice pro čtyři lidi dost těsné, ale protože jsme se v roce 1950 přestěhovali na Strahov, dalo se to vydržet.

Naše ulice

Naše ulice, ve které jsme s rodinou žili se jmenuje Milíčova, ale tenkrát se jí neřeklo jinak než truhlářská, a to proto, že tam bylo pět truhlářství a hned čtyři za sebou.

Různých krámků a živností tam bylo asi dvacet. Na to, že tato strmá ulice byla poměrně krátká, toho bylo požehnaně. Nebudu se o všech zmiňovat, ale vyberu na dnešní dobu jen rarity. Vede od Prokopova náměstí ke kostelu sv. Prokopa, ale její horní část od příčné Štítného ke kostelu není pro toto vyprávění

Zpravodaj Klubu přátel Žižkova, č. 70 - únor 2021

důležitá. Budu hovořit jen o její dolní části. V čísle 29 měl drogerii pan Zikmund. Ve výloze měl reklamu na prezervativy v tomto znění: „OLAGUM JE PRIMA ZNAČKA, TA TI PTÁČKA NEPOMAČKÁ.“ Na dobu první republiky to byla reklama dost odvážná, protože tehdy bylo mnoho puritánů. Přesto tahle lechtivá reklama byla ve výloze pana Zikmunda ještě v roce 1950, kdy jsme se stěhovali do Břevnova. V čísle 27 měl malou dílničku pan Studnička. Jeho jméno bylo příslovečné pro jeho pracoviště. Dílnička, kde vyráběl necky a štoudve, byla hluboko utopená pod úrovní ulice. Byla bez oken a vstupní dveře měly jen horní část prosklenou, takže se tam muselo celý den svítit. V našem domě číslo 25 měla ruční mandl paní Boublíková. Nebyla to už žádná mladice, takže se musela při mandlování pořádně nadřít. V čísle 19 byla mlékařka. Tam se dalo nakupovat mléko jen do přinesených nádob a bandasek z velkých konví. Na druhé straně v čísle 14 byl pekař, kde jsem si pravidelně při cestě do školy kupoval malé dalaňky.

V čísle 16 sídlil uhlíř pan Řehák. Sklad uhlí a palivového dříví měl taky pod úrovní ulice ve velké místnosti, skladě. Uhlí a dříví roznášel podle objednávek ve velké plechové putně do jednotlivých domácností. V čísle 18 bydlel před válkou herec Jaroslav Marvan a v čísle 27 můj kamarád z ulice a ze školy, Rudla Dašek. Měl velké hudební nadání. Později se zaměřil na kytaru a s klarinetistou Stivínem vytvořil duo, známé po celé Evropě. Je také uveden v knize známých osobností v kultuře. V čísle 20 bydle můj kamarád Jarda Bařha. Jeho otec měl v tomto domě brašnářství. Emigroval v roce 1949 nejprve do Západního Německa, později do Austrálie, kde žije dodnes. Před odchodem z republiky mne přemlouval abych odešel s ním, ale mě to ani ve snu nenapadlo. Kdyby Jarda věděl, že jsem o tři roky později narukoval a byl přidělený k Pohraniční strážní, asi by ho ranila mrtvice. V čísle 22 dlouho bydlel můj nejlepší kamarád Mirek Habada. Až ve stáří se s manželkou odstěhoval na Příbramsko. Pod ním v roháku bydlel další můj spolužák ze školy, Mirek Nekola. Tím výčet zajímavostí z ulice končí. Po změně režimu a zrušení soukromníků v roce 1948 upadla ulice do šedivosti, nenápadnosti a určitého smutku. Sice jsem tam občas zašel, ale jen kvůli Mirkovi Habadovi. Ani ten dům už nebyl náš. Otec ho daroval státu protože neměl na údržbu finanční prostředky. Ještě se k této ulici vrátím, ale to bude v jiné kapitole.

Naše auto.

Když mi byly asi tři roky, nechal děda postavit na dvoře garáž a společně s tátou koupili osobní auto. Byla to Škoda Picola. Tento vůz, který byl původně vyroben u nás pro cizinu, už měl řízení vlevo a tím u nás přešel dobu, protože v Československu se za první republiky jezdilo vlevo. Vpravo se u nás začalo jezdit až díky zavedení německých nařízení po okupaci v roce 1939. Rodina s ním jezdila většinou na krátké výlety kolem Prahy, do Poděbrad, Lán a podobně. V létě pak na prázdniny, většinou do Cheznovic, kde měl děda známé chalupníky, s kterými obchodoval. Za protektorátu musel otec dát auto na špalky, protože byl zákaz provozu soukromým vozidlům. Po revoluci jej použil jen jednou při převozu matky do porodnice. Prodal ho známému taxikáři, kterému sloužil ještě řadu let.

Dětství.

Z ranného dětství si toho moc nepamatuji. Snad vycpaného medvěda, houpacího koně a Mikuláše, kterého dělal zásadně děda Axler. Toho jsem vždycky poznal podle jeho bačkor, výlety s tetou Máňou a na babičina psa. Ten pes byla zlá a stará bestie v kůži ratlíka. Kdykoliv jsem se kolem batolil, později šel, vždycky po mě vyjela a já si opravdu myslel, že mě

chce sežrat. Ono by to prakticky ani nešlo při její velikosti, ale v mých dětských očích to bylo něco hrozného. Naštěstí už byla velmi stará a netrvalo to dlouho a pošla. Přitom měla tahle potvora krásné jméno Srnka.

V klukovských letech, kdy jsem se kamarádil s Mirkem Habadou, jsme se nejvíc vyžili na našem dvorku, tenis s dřevěnými pálkami, na schovávanou nebo na indiány. Později, když už jsme chodili do školy, jsme s partou spolužáků chodili na Vrch Vítkov hrát fotbal. V zimě jsme pak sáňkovali v naší ulici. Také si vzpomínám na rošťárny, které jsem jako kluk prováděl sám nebo s Mirkem a dalšími kluky. Přesto, že u nás v obýváku visela v mém dětství na lustru rákoska, stejně jsem se čas od času nevyvaroval toho, aby tatík měl důvod jí vůči mě použít na můj zadek.

Hrál jsem si jednou s klukem od sousedů. Měl krásné cínové panáčky a protože se mi moc líbili, tak jsem mu jednoho sebral. Táta ho ale u mě našel a já musel s pravdou ven. Hned jsem ho musel jít vrátit a říct, že jsem ho ukradl a že ho vracím. Rákoska řádila. Ve druhé třídě jsem jednou dostal pětku a paní učitelka mi nařídila abych nechal sešit doma podepsat otcem. Byl jsem sice odhodlaný to udělat, ale když jsem doma uviděl tu rákosku, tak mě to rychle přešlo a podpis jsem vyrobil sám. Samozřejmě že to paní učitelka poznala, že to nepodepisoval táta a poslala k němu spolužáka, aby se k tomu vyjádřil. A rákoska řádila znova.

Jednou jsme se s Mirkem nudili u nás na pavlači. Na protějším dvorku řezal pan domácí dříví. Nás napadlo strefit se do něj bramborou. Košík s nimi stál hned vedla nás, takže střeliva jsme měli dost. Teď šlo o to, kdo začne. Mirek byl opatrný (jako vždy) a tak mě ukecal, abych začal. Byl jsem si celkem jistý že se nestrefím a že dědu jen trochu vylekáme. Jenže ouha. První brambora (naštěstí byla malá) mu přesně přistála uprostřed pleše. Ještě jsme zahlédli jak jde k zemi a už jsme byli na podlaze. Hrozně jsem se bál, že jsem ho zabil. Bál jsem se i podívat. Kouknul se Mirek a šeptal že je živý. Seděl chudák na zemi a držel se za hlavu. Moc jsem si oddychl. Jenže jsem teď měl strach, jestli mě někdo neviděl a bude žalovat tátovi. Naštěstí to prošlo, ale pro jistotu jsem se panu domácímu odnaproti z daleka vyhýbal. Jednou jsem si zase hrál s dětmi na schovávanou na ulici. Jeden sklad nábytku měl jen přivřené před výlohou dřevěné dveře a tak jsem tam

strčil jednoho kluka a sám se schoval vedle. Asi za hodinu k nám domů přišel jeho otec a řekl tátovi, že tím mým přivřením jeho syn rozbil výklad a on to rozhodně platit nebude. Naštěstí se klukovi nic nestalo, ale mě jo! Rákoska zase pracovala.

Tohle není rošťárna, ale smůla. Ve škole při ručních pracích jsme dělali papírové větrníky. Nás napadlo, že jejich výrobou můžeme získat nějakou korunu a tak jsme nakoupili barevné papíry, špejle a špendlíky a vyrobili krásné větrníky. Pak už stačilo se postavit před barák a nabízet je kolemjdoucím. Smůla byla, že zrovna v tu dobu šla kolem skupina výrostků z Hitlerjugend. Sebrali nám všechny ty větrníky a s vítězným pokřikem odmaširovali pryč. Doma jsem si postěžoval babičce a ta mi dala pár korun jako odškodnění. Podnikatelské choutky mě ale přešly.

Po válce jsme se se školou chodili koupat do lázní AXA na Florenc. V té době tam také chodili ruští vojáci, kteří tu byli. Jednou tam ke mně přišel jeden z nich a rusky mi něco říkal. Chtěl jsem mu udělat radost a tak jsem na všechno říkal da,da,da. Za chvíli na to se na druhé straně bazénu ozval křik a viděl jsem jak plavčík někoho tahá z vody. Byl to ten můj Rus, ale bez plavek, jak ho Bůh stvořil. Něco vysvětloval plavčíkovi a přitom se rozhlížel kolem. Došlo mi, že vlastně já jsem mu dovolil se tam koupat nahatej.

V červnu 1945 přišel za mnou Jarda Baťhů s tím, že v Karlínských kasárnách, kde je ještě rudá armáda, je fůra věcí, které by nás mohly zajímat. Například zbraně, fotoaparáty Leica a podobně. Kde ty informace sebral, nevím, ale přesto jsme tam šli. U bočních vrat byly mříže, kterými by byl neprolezl ani ten nejhubenější hubeňour. Koukal jsem na Jardu jako na blbce. Jen se usmál, došel na jednu stranu vrat a začal ty mříže počítat. Když došel 7 a 8, vyskočil na plech, který tam byl po celé délce vrat do výše jednoho metru a tou mezerou mezi uvedenými mřížemi bez problémů prolezl. Pak se zase on díval na mě jako mistr světa a okolí. Jestli jsem ale čekal slíbené poklady, tak jsem se šeredně mýlil. Celkový úlovek byl jeden starý disk pro atletiku, jedna německá vojenská čepice (lodička) a asi dvacet balíčků nábojů do pušky. Lodičku jsem

cestou domů hodil do kanálu, ale disk a náboje jsme dotáhli až k nám na dvůr. Teď šlo o to, kam náboje schovat. Domů to nešlo. Uviděli jsme ve zdi domu čtvercovou díru, tak akorát na ty náboje, šlo jen o to, jak je hluboká. V hloubce asi tak třiceti centimetrů jsem nahmatal dno. Zdálo se mi, že není moc pevné, ale přesto jsme tam všechny náboje naházeli. Druhý den jsme s Jardou celé dopoledne ve škole plánovali vyhození kusu skály na vrchu Vítkově. Po obědě mě táta ještě poslal do sklepa pro uhlí. Letěl jsem jak blázen, abych to do srazu ještě stihnul a nekoukal jsem co nesu v kýblu, ani co jsem nakládal ve sklepě. Myslel jsem už jen na ten „výbuch“. Ten taky přišel, ale o hodně dříve než jsem čekal. Už jsem byl u dveří, když otec příšerně zařval. Otočil jsem se a vidím tátu s lopatkou na uhlí v ruce a na ní mezi uhlím trůnilo několik zmíněných nábojů. Co dodat! Ven jsem nesměl asi měsíc a musel vyhrabat všechny ty náboje, které ještě v uhlí byly. Ta skrýš na dvoře byl větrací otvor do sklepa a ta podlaha v něm, papundekl proti průvanu. Tu váhu nábojů nemohl unést.

Ruští vojáci, kteří po osvobození v Praze ještě byli, hrozně toužili po náramkových hodinkách. Taky jsem brzo jednoho takového potkal. Zeptal se mě, jestli nemám „časy“. Hrozně jsem v té době toužil po pistoli nebo revolveru. Napadlo mě, že bych od něj za hodinky možná vytouženou zbraň dostal. Vůbec jsem ale nepřemýšlel nad tím, kde nějaké hodinky seženu a řekl jsem mu, že hodinky mám a že mu je za pistoli přinesu. Usmál se a smluvil si se mnou setkání na druhý den. Teď jsem měl starost, kde požadované hodinky seženu. Vzpomněl jsem si, že táta jedny má a nenosí je. Tak jsem mu je sebral a vůbec nepomyslel na následky. Druhý den jsem šel plný očekávání na schůzku, kde už mě rudoarmějec čekal. Hodinky si prohlédl a řekl mi abych tam chvíli počkal. Měl jsem strach jestli se vůbec vrátí, ale za chvíli přišel a přinesl balíček papiros, což byly cigarety s dlouhou dutinkou a trochu tabáku. K tomu košili po Hitlerjugend a odešel. Moje zklamání nebralo konce. Ale strach z toho, jak to dopadne, až otec zjistí, že jsem mu hodinky ukradl, byl horší.

Tátovi jsem to nakonec řekl sám a jako náhradu jsem mu dal ty ruské cigarety. Jen si chudák zhluboka vzdychnul. Ta košile se mi nakonec hodila, když jsem byl u skautů, nosil jsem jí ke kroji.

Koně mého dětství.

V třicátých letech minulého století jezdilo v Praze ještě málo automobilů, a to většinou byly vozy osobní s řízením na pravé straně. Nákladní dopravu, až na výjimky, prováděly koňské potahy. Poštovní zásilky vozila pošta v modrých plechových vozech se zadními dveřmi a stupátkem pro snadnější vyndávání balíků a větších zásilek.

Tyto poměrně lehké vozy byly taženy jedním koněm. Vždycky jsme se těšili, že si je pohladíme nebo že nám poštovní vozka dovolí podat koníkovi v natažených dlaních kousky chleba, jablka nebo kostku cukru, které jsme už měli připraveny. Většinou s tím nebyly problémy a my pak byli v sedmém nebi. Jen u jednoho koně nám to kočí nedovolil. Vysvětlil nám, že "Dábel", jak mu říkal, je náladový a zlý a že by nás mohl pokopat nebo i pokousat. Později jsme ho už poznali podle šrámu na čele a tak jsme se mu raději vyhýbali. Také sem jezdil vůz z ledáren. Vozil do hospody „U Koželských“ kusy ledu, podobné tvarem obrubníku u chodníku. Vozy byly dřevěné se zadními dvoudílnými dveřmi a byly natřené starorůžovou barvou. Místo stropu byl vůz přikrytý plachtou a táhli ho dva koně. Ledaři

měli na sobě mimo pracovního obleku ještě koženou zástěru a široký kožený límec na nošení ledu. Mně se tenkrát nejvíce líbila jejich pracovní sekyrka, která měla špičatý bodec na vytažení kusu ledu z vozu. Nejsilnějším dojmem na mě působil pohled na pivovarské koně. Byla to mohutná zvířata, šlechtěná speciálně pro tahání vozů s velkými a těžkými dřevěnými sudy s pivem. Často jsem pozoroval, jak tyto koně táhnou valník sudů z Prokopova náměstí do naší strmé ulice, vydlážděné kočičími hlavami. Jednou se stalo, že jeden z koní na kluzké dlažbě upadl a přestože se on i kočí snažili sebevíce, kůň se nepostavil. Až někdo z přihlížejících kočmu poradil, aby ležícímu chudákovi zapálil pod ocasem věchet slámy. Kůň pak přímo vyskočil, a kočí měl co dělat, aby ho uklidnil.

Na Husovce, hned nad Sokolovnou, je slepá ulice. V té tehdy přímo na ulici koval kovář koně. Chodil jsem se tam dívat na jeho práci a hrozně rád jsem čuchal ten smrad při pálení kopyt. Ironií bylo, že hned proti kovářově dílně na Husovce měl krám koňský řezník. Ale tak už to v životě chodí jak u lidí, tak u koní.

Moje dětské lásky.

Moje žižkovské lásky byly naprosto nevinné. Ta první mě potkala v Blansku, při pobytu v letním táboře dětí zaměstnanců Spojů v roce 1942, tedy za protektorátu. Měli jsme se jako „prasata v žitě“. Hned po nás totiž měla být ozdravovna předána Hitlerjugend a vedení ozdravovny nechtělo té sebrance nechat zásoby potravin. Měli jsme přímo hody, a to každý den. Ale to odbočuji od původního tématu. Se mnou tam byla taky moc hezká dívčina. Na její jméno si ale už nevzpomínám, jen na její pražskou adresu, kterou mi dala na konci našeho pobytu v Blansku: Praha - Vršovice, Palackého 170. Nikdy potom jsem ale na uvedenou adresu nešel a ani jí nepsal. Adresu ale znám ještě dnes. Naše setkání a celý pobyt tam bylo něco neskutečného. Zakoukali jsme se do sebe tak, že po celou dobu pobytu jsme se od sebe nehnuli. Láska na první pohled. To se rozumí, že láska naprosto nevinná, ale upřímná. Všichni pracovníci ozdravovny z nás měli ohromnou srandu, ale nám to vůbec nevadilo, byli jsme nad věcí. Mě bylo tehdy asi deset a mé lásce o rok méně. Tak rychlé zamilování a bohužel i „rozmilování“ po návratu do Prahy jsem už nikdy neprožil. Naše „tokání“ probíhalo zdárně až do dne, kdy nám vedoucí připravili noční bojovou hru. Ta měla proběhnout tak, aby nedošlo

k něčemu nepatřičnému mezi oběma pohlavími. Samozřejmě že toto opatření nebylo děláno kvůli nám dvěma, ale byly tam i děti do patnácti let. Hra proběhla s jedním zádrhelem. Během hry se ztratila jedna smíšená dvojice. Celou dobu hry jsme totiž seděli pod borovicí a drželi se za ruce a vzdychali. Hra nám mohla být ukradená. S přihlédnutím na náš věk jsme byli potrestáni jen tím, že jsme dostali domácí vězení - každý na svém pokoji. Pro nás to byl samozřejmě krutý trest, pokud bychom ho ale dodrželi. Nejméně desetkrát za dobu trestu, pokud nebyl v blízkosti žádný vedoucí jsme utíkali jeden ke druhému a přísahali si lásku. Po návratu do Prahy ale láska z mé strany rychle vychladla, protože krátce na to jsme s Mirkem Habadou objevili dvojici kamarádek o něco starších než my, které po škole chodily stále spolu. Nám se moc líbily, ale ony o nás neměly ani tušení. Alespoň zpočátku. Na nás s Mirkem musel být pohled za všechny peníze. Kam se holky hnuly, tam jsme byli my. Ne s nimi, ale za nimi. Tohle "šmírování" jsme dělali tak důkladně, že nás krasavice velmi brzo odhalily a začaly s námi hrát hru podle svých pravidel. Ne, že by na nás za jedním rohem počkaly a zeptaly se co to má znamenat, ale přemluvily dva své kamarády, aby jim pomohli udělat z nás blbce. Jakmile věděly, že jsme někde poblíž, začaly své kamarády hladit a líbat, že z toho museli být chudáci kluci na mrtvici. Nechybělo moc a holky mohly být obžalovány ze sexuálního obtěžování, i když tento pojem se tenkrát neznal. Nás to samozřejmě urazilo a raději jsme se vrátili ke kopané. Výsledkem naší snahy získat dvě dívčí srdce byl, že jsme ani nezjistili jména svých vyvolených. Šlo nám hlavně o to, aby naše budoucí lásky nás neodhalily dřív než my je. Brzo se nám k tomu naskytla příležitost. Na rok nás přeložili do měšťanky v Lupáčově ulici. Tehdy ještě nebyly třídy společné pro chlapce a dívky. V této škole ještě k tomu měli chlapci vyučování dopoledne a děvčata odpoledne. Po týdnu se to vyměnilo. Nás napadlo, jak milovat na dálku, aniž by naše vyvolené zjistily kdo se o ně uchází. Nám bylo srdečně jedno jak holky vypadají, jen jsme z jejich strany očekávali kousek něhy a porozumění. V lavicích byly skleněné kalamáře zasazené v kovových schránkách přišroubovaných k lavici.

Tam bylo místo pro naše milostné dopisy. Zkusili jsme to a ono to fungovalo. Co jsme za slátaniny psali a děvčata nám, už nevím, ale rád bych si je dneska přečetl. Tohle dopisování nám ale netrvalo dlouho, protože spolužáci na to přišli a děvčatům napsali dopisy za nás. Ty nám pak odepsaly, že jsme sprostíáci. A to byl konec.

Žižkovská tržnice.

Žižkov měl před válkou velkou a po celé Praze vyhlášenou tržnici. Nacházela se coby vnitroblok mezi Tachovským náměstím až k budově Sokola na Husově třídě. Sestávala se z dlouhé řady stánků za zděnou halou tržnice. Ve venkovních stáncích se prodávala především zelenina, ovoce a květiny. V hale pak ryby, maso, uzeniny, máslo, mléko zvěřina a pod. Zde také měli stánek děda Axler s babičkou, a to od dvacátých let minulého století. Po smrti dědy v roce 1942 zde prodávala babička sama až do roku 1948, kdy zemřela. Právě prodejem si zde Axlerovi vydělali na zmíněný dům v Milíčově ulici. Tržnice byla v provozu asi do roku 1950.

Trhy.

Na Tachovském náměstí bývaly v té době každou sobotu venkovní trhy všeho možného. Nejvíce se mi zde líbili hrnčíři. Jejich vázy a hrnce, které vyráběli na hrnčířském kruhu pomocí nohou, jsem vždy moc obdivoval. V sobotu bývaly stánky se vším možným zbožím i v ulicích Chlumova a na Prokopském náměstí. Po válce tyto trhy zmizely jak z Tachovského náměstí, tak i z vedlejších ulic.

Sokol.

Do žáčků Sokola jsem chodil zhruba od pěti let až do příchodu Němců, kdy byl zrušen. Pamatuji se do dneška na mobilizaci v roce 1938, kdy kolem sokolovny projížděly nákladní vlaky plné branců, mladých i středního věku, odhodlaných bránit republiku před Němci. Taky si vzpomínám na to, jak mi maminka kupovala vždycky na zpáteční cestě z tržnice u koňského řezníka Klokočníka vedle sokolovny kus salámu za 1,- korunu. Moc mi chutnal.

Ministrantem.

Taky jsem krátkou dobu dělal ministranta v kostele svatého Prokopa, který byl kousek od domova. Nevydržel jsem tam ale

dlouho z jednoduchého důvodu. Nechtělo se mi tak časně ráno vstávat. Do budoucna jsem dával přednost té hodině navíc před kostelem. Jsem špatný katolík.

Biografy.

Na Žižkově v době mého dětství a dospívání bylo sedm biografů: Aero, Flora, Tábor, Deklarace, Obzor, Ponec a Pokrok, neboli „Vajzák“, jak jsme mu s oblibou říkali.

Tento biograf byl nejstarší na Žižkově. Je už dlouhá léta mimo provoz, ale na jeho budově je hrdý nápis:

PRVNÍ KINEMATOGRAFICKÉ DIVADLO V PRAZE ŽIŽKOVĚ.

Sem jsme s kluky taky nejvíc chodili. Jednak byl nejbližší a hlavně, dalo se tam chodit zadarmo! Ve vedlejší rohové budově byla a možná ještě je, restaurace se záchody na dvoře. Odtud se dalo vejít do kina, ovšem jen o přestávce po žurnálu. Chtělo to vystihnout dobu, kdy dveře byly kvůli větrání na dvůr otevřeny. Další kina jsme střídali podle toho co kde hráli. Nás nejvíc zajímaly komedie Pat a Patašon, Laurel a Hardy, Chaplin a filmy typu Tarzan, Zoro mstitel a westerny jako Patrola na hranicích Mexika, 5. kavalerie a Dvojník ze Sonory. Vstupné do první řady bylo 2,- koruny. O přestávce jsme si kupovali „cuc na klacku“ za padesátník, to byla zmrzlá voda se šťávou.

Divadla.

Divadla jsme měli na Žižkově dvě. Jedno se jmenovalo Akropolis. Zde hráli většinou operety lehčího rázu pro dospělé. Chodili sem babička a děda Axlerovi a někdy i moji rodiče. Stálo pod Meziměstskou ústřednou v dnešní ulici Vita Nejedlého.

Druhé divadlo bylo v ulici Štítného s názvem Masarykova síň. Bylo převážně pro děti a mimo hraných pohádek zde bylo i loutkové divadlo

Hospody.

V dětství jsem znal na Žižkově jen tři hospody. Restauraci U Koželských, kam chodil můj dědeček. Byl to malý lokálek, kam se vešly jenom tři nebo čtyři stolky a malý kulečník. Vzadu u okna na dvůr byl ruční výtah pro posílání jídel z bytu pana Koželského v prvním patře. Byl majitelem tohoto domu a kamarádem dědy. Když jsem byl větší, tak jsem tam chodil dědovi pro pivo. Dával si do něj ohříváček, což byla kovová

trubička se dnem a uzávěrem a háčkem na zavěšení na püllitr. Lila se do toho zařízení teplá voda, proto ohříváček. Děda si při tom nezapomněl nikdy zapálit „veržinko“. Za války byla nouze o klasické pivo, takže jsem dědovi chodil pro pivolín, neboli mošt. Byla to náhražka piva černé barvy a byla sladká. To mě chutnalo a při zpáteční cestě jsem dědovi upíjel. Dokud se točilo kvalitní Plzeňské pivo, tak jsem pro něj chodil do džbánu ke Štekrům na Prokopovo náměstí. To byla velká a oblíbená restaurace s velkým sálem. Prý tam velmi dobře vařili, ale nepamatuji se, že bych tam byl s rodinou někdy na jídle. Poslední restaurace, kterou jsem znal, byl zahradní restaurant U Stromu na Olšanském náměstí. Sem chodil děda Axler, ale jen tehdy, když my ostatní šli na hřbitov. On tam při pivečku na nás čekal. Sem jsem začal chodit až od roku 1949, kdy jsme s kamarády založili naši „sedmičku“ a zde jsme měli naši pražskou, lépe řečeno žižkovskou základnu. Vrchní se jmenoval Eda, bylo mu tehdy kolem padesátky, měl ploché nohy a nám dával „na sekeru“. K téhle hospodě se ještě vrátím v jiné kapitole.

Viktorie Žižkov

Od dětství mě táta brával na fotbal. Naším klubem byla samozřejmě žižkovská Viktorie. Chodili jsme nejen na její zápasy doma ve Strašnicích, ale také jsme s ní jezdili na venkovské zápasy do Kladna, Berouna a dalších měst s kluby, se kterými Viktorka hrála v tehdejší I. lize. Několikrát jsme také po vítězném zápase utíkali před rozvášněnými domácími fanoušky po jejich prohře na autobus. Věrní jsme jí byli oba i v době Protektorátu a po válce až do jejího zrušení po roce 1948, kdy odmítla vstoupit do sjednocené tělovýchovy. Tehdy jsme se s tátou rozešli v názorech komu dál fandit. Táta se rozhodl pro Spartu a já pro Slávii.

Musím se ještě vrátit k Viktorii Žižkov. Té dnes zůstalo jen jméno, její tradice a vzpomínky. Její původní hřiště ve Strašnicích dnes používají dráhoví cyklisté a to dnešní nemá s její tradicí nic společného. Vybudoval ho v místech, kde byla plocha vhodná jen pro dětské hry a cirkusy, po válce žižkovský švec a lidumil Plincner, který založil klub S. K. Plincner. Po změně režimu v roce 1948 pak přišel o veškerý majetek, včetně stadionu, své jedenáctky a nakonec i svého syna. Ten

tragicky zemřel ještě jako školák. Ve vzpomínkách mám hlavně to, co skutečně patří k pravé Viktorce Žižkov, a to jsou hráči Hrdlička, Mourek, Čihák, Tůza, Hloušek, Kocourek a další. V základu a vzniku Viktorky byli členové žižkovského hasičského sboru.

Baťa – Vendr

Na Husově třídě byly vedle sebe dvě prodejny s obuví. Baťa a Vendr. Zdálo by se, že méně známé jméno Vendr nemůže vedle kolosu Baťa uspět a brzy zkrachuje. Omyl byl pravdou i přesto, že Vendr měl obuv dražší! Jenže byla daleko kvalitnější než výrobky Bati. Vydržely o mnoho déle než Baťovky a lidé si to plně uvědomovali. Naši si proto také kupovali boty a střevíce zásadně u Vendra. A k tomu jsem ještě pokaždé dostal nějakou drobnost jako zrcátko, kalendářík a podobně.

Cukrářství Kuba

Do této cukrárny jsem chodil s maminkou moc rád. Jednak to tam vypadalo jako někde na zámku, samý mramor, zrcadla, rokokové stolky a židle, nádherné lustry a lampičky a hlavně ty cukrářské dobroty. Mimo běžných dortů, kremrolí a věnečků tam nabízeli výrobky přímo umělecké. Z marcipánového těsta tady dělali například krajíc chleba namazaný jako máslem a obložený šunkou i s tlustým okrajem. Takových podobných dobrot tam bylo hodně. Vždycky jsem se už dopředu těšil až tam zase půjdeme.

Zemka

Zemka bylo družstvo řezníků a uzenářů. Na Žižkově měla velký obchod blízko Žižkovských lázní na Husově třídě. My jsme tam hlavně kupovali kost od šunky. Stála pět korun a najedla se z ní celá naše rodina. Dost často jsem tam chodil i sám.

Armáda spásy

Dnes o této náboženské složce víme málo, ale před válkou byla u nás velmi rozšířená a dá se říci i oblíbená. Ani ne po náboženské stránce, ale spíše pro její atraktivnost. Byla to anglikánská církev a její členové chodili v tmavomodrých uniformách s doplňky v barvě fialové s vojenskými hodnostmi. Také hudební nástroje, které používali, byly pro nás Čechy nezvyklé. Malá kulatá heligonka, divně tvarované trubky, někdy i dudy. Jejich písně a melodie byly zvláštní. Pokoukání

na ně a poslech ale stály za to. Legrační byly ženské čepce, které vypadaly jako upletené z proutí. Na nich pak fialová široká stuha uvázaná pod bradou.

PROTEKTORÁT

Příchod Němců v březnu 1939 způsobil nejen zrušení Československa a zřízení Protektorátu Čechy a Morava, ale také zavedení německého pořádku u nás. Dvojazyčné nápisy ulic, obchodů, vyhlášek a oznámení, potravinových lístků a mimo dalších změn i chození na chodnících a jízda na vozovce vpravo, oproti dřívější straně levé. Časem, kdy Němcům začaly docházet pohonné hmoty i dech, přišel zákaz používání osobních aut a nákladní vozy jezdily na dřevoplyn. To ale nebylo nic proti náletům spojenců na Prahu a sankcím Němců na Čechy a hlavně na Židy. Ze známých židovských rodin se po válce vrátilo jen pár neúplných a nebo nikdo z nich. V našem domě sice žádná židovská rodina nebyla, ale nacistická moc se ho dotkla i tak. Jeden z truhlářů udal pana Zahálku (svěho šéfa), že má revolver a před okupací nosil „masaryčku“. Byla to čepice s československou trikolorou, kterou nosil Masaryk. Po prohlídce bytu, kde se tyto věci našly, byl pan Zahálka poslán do koncentračního tábora, ze kterého s bohužel už nikdy nevrátil. Nejhůře nám bylo po atentátu na Heydricha, kdy bylo v Praze vyhlášeno stanné právo. Od deseti hodin večer se nesmělo na ulici a každý, kdo tento zákaz porušil, byl zatčen. Také nálety na Prahu se stupňovaly a my byli více v krytech než doma. Praha se také setkala s následky těchto náletů, a to hned dvakrát. Nejdříve to odnesly obytné domy na Vinohradech a kostel Emauzy a podruhé továrny ve Vysočanech. To už se blížil konec války. Naší rodiny ani Žižkova se tyto válečné hrůzy nedotkly.

PO VÁLCE

Revoluce

V květnu 1945 začala v Praze revoluce. V ulicích vyrůstaly barikády. Jedna stála přímo před naším domem. Matce se měla narodit Jana a otec, který byl stále u ní, mě nestačil hlídat. V té době jsme všichni z domu byli přestěhovaní ve sklepě, kde byly široké palandy, na kterých jsme spali. Odtud jsem to měl na ulici jen kousek, takže jsem tátovi každou chvíli utekl a pomáhal na barikádách. Jenže táta mě vždycky našel, dal mi

pár facek a zatáhl zpátky do sklepa. 9. května mne ráno vzbudil a táhl mě na Husovku, kde přijížděly od Strašnic kolony Rudé armády. To byl konec druhé světové války. Bylo mi 12 let. Sestra se narodila 15. května. Otec nemohl sehnat taxi ani drožku a tak zkusil dát naši Pragovku, která šest let stála v garáži na špalkách, do provozu. A ono se to povedlo.

Zpět, ze Zemské porodnice, je přivezl v drožce. Pikolu otec po krátké době prodal jednomu taxikáři, kterému prý sloužila ještě řadu let. Otec stále pracoval na Hlavní poště v Jindřišské ulici a později v Holečkově na Smíchově a matka byla s Janou v domácnosti. Národ se radoval ze svobody, ale objevily se věci, které tuto radost kalily. Týkaly se bohužel i našeho domu. Jedna ze sousedek v domě, v době Heydrichiády udala rodinu Novákových z Libně - jejich dcera po atentátu odvedla od obchodu Bati kolo jednoho z atentátníků. Celá rodina pak byla popravena. Jméno té udavačky si už nepamatuji, ani jak byla potrestána už také nevím.

V druhém případě šlo o to, že si jedna židovská rodina před odsunem do Terezína uschovala u Veselých z našeho druhého patra značný majetek ve špercích a penězích. Když si ale židovští majitelé, kteří mělo to štěstí a Terezín přežili, pro svůj

majetek přišli, zjistili, že tato povedená rodina vše stačila utratit, asi počítali s tím, že se tito židé už nevrátí.

Ve Skautu

V roce 1946 jsem vstoupil do Skautu, později přejmenovaného na Junák. Měl klubovnu v Italské ulici u věžáku, kde později bylo ÚRO. Byla to dřevěná bouda o jedné místnosti, ale naše družina se tam cítila velmi dobře. Náš rádce byl student medicíny a měl přezdívku Euskulap. Bral nás na krásné výlety do přírody, o které uměl moc krásně vyprávět..

V květnu 1946 jsme stáli čestnou stráž u pomníčku padlých při revoluci na Žižkově. Bohužel byl v roce 1946 Skaut rozpuštěn. Moc nám to tehdy bylo líto. Vzpomínám si ještě na příhodu týkající se Skauta. Jednou nám do klubovny v Italské ulici nepřivezli objednané uhlí. Euskulap nás poprosil, aby ti, co bydlí v blízkém okolí, přinesli před večerním sezením alespoň trošku uhlí, abychom večer měli v klubovně teplo. Přestože od nás do Italské ulice to byl pěkný kus cesty, odnesl jsem tam plný kýbl uhlí a protože v klubovně ještě nikdo nebyl, postavil jsem ten kýbl s uhlím za klubovnu do křoví. Jenže během odpoledne to uhlí i s kýblem někdo ukradl. Při schůzce večer nám ale bylo příjemně i tak.

Cesty osudu

O svém dobrém kamarádovi Jardovi Bařhovi jsem se v tomto vyprávění sice již zmiňoval, ale až dodatečně jsme si uvědomil, že mohl ovlivnit část mého pozdějšího života a proto se ještě k němu vracím. Jeho otec měl v naší ulici dílnu na kožené doplňky a velkou zálibu v motorkách a alkoholu. Měl sice manželku, která domácnost i rodinu zvládala pevnou rukou, ale ten alkohol jejího manžela byl nad její síly. Mimo Jardu měli ještě dvě dcery. Hanu, která byla o pár let mladší než Jarda a Jarku, které v době tohoto vyprávění bylo jen pár měsíců.

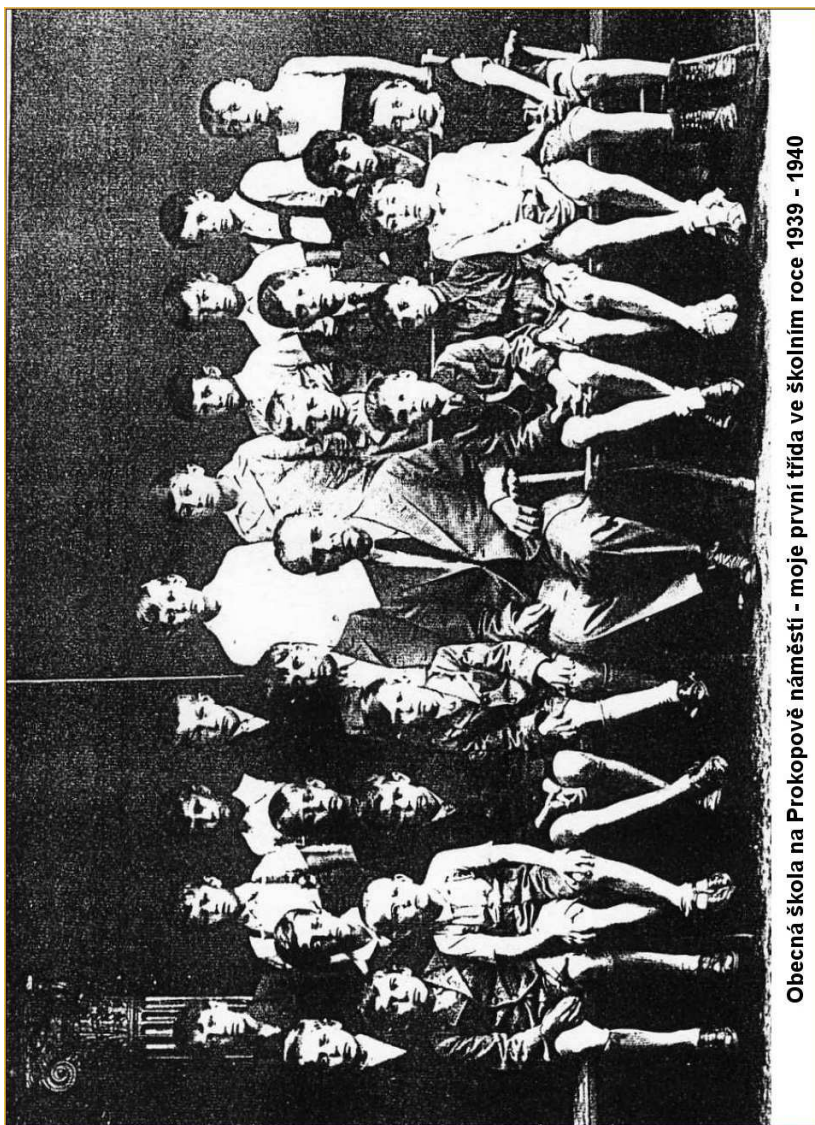
Tehdy byli už u moci komunisté, které otec Jardy, zrušený živnostník, smrtelně nenáviděl a v tom smyslu také vychovával Jardu. O Velikonocích 1949 přišel Jarda za mnou s tím, že veze k příbuzným do západních Čech sestru Hanu a chtěl abych jel s ním. Dlouho mě přemlouval, ale když jsem mu vysvětlil, že jet nemůžu, že jsem na roční praxi v keramičce v Klášterci nad Ohří a že jsem doma jen na

Velikonoce, zklamaně odešel. Když jsem se po skončené praxi vrátil do Prahy, dozvěděl jsem se, že Jarda o Velikonocích utekl ještě s někým do Západního Německa. Zašel jsem k Baťhovům, aby mi o tom řekli víc, ale moc se jim o tom mluvit nechtělo. Jen mi řekli, ať k nim už nechodím, že jsou pod dohledem STB a že bych mohl mít veliké nepříjemnosti. O dalších osudech Jardy jsem se dozvěděl od paní Baťhové až po roce 1989. Ale to se již Žižkova netýká.

„Sedmička“

V roce 1949 jsme s Mirkem Habadou a jeho bratrancem Mirkem Černým a dalšími čtyřmi kluky, kteří bydleli kolem Olšanského náměstí, založili trampskou partu s názvem „Sedmička“, podle rodokapsu „Sedm bratří“. Scházeli jsme se v hospodě U stromu na Olšanském náměstí, ale o tom píšu na jiném místě tohoto vyprávění. Naším symbolem byla stříbrná sedmička, kterou jsme všichni nosili na stříbrném řetízků na krku. Do nástupu na vojnu jsme také jezdili od jara do podzimu každou sobotu odpoledne z Bráníka vlakem do Měchenic, kde jsme na jedné skále měli svůj stálý tábor. Časem jsme ještě přibrali dvě děvčata, Evu a Lenku. Pro mě, jako nejstaršího, skončila „Sedmička“ v roce 1952, kdy jsem šel na vojnu. Ostatní kluci narukovali o rok později. Po vojně jsme přerušili činnost až do důchodového věku, kdy jsme se opět začali scházet. Párkrát jsme jeli i do Měchenic jen na „kukandu“, jak se to tam změnilo a stříbrnou sedmičku vyměnili za zlatou, vždy někomu k narozeninám. Dnes jsme ze sedmi už zbyli jen čtyři. K tomu se před několika lety odstěhoval Mirek Habada na Příbramsko a v Praze jsme zůstali jen Jirka Šoupal, Mirek Černý a já. My tři se teď scházíme jen při našich výročích.....“

Tady končí vyprávění, které jsem našel v archivu Klubu přátel Žižkova bez bližších údajů. Kdo to přinesl, kdo založil pod heslem „Valeš“ nevím. Nevím ani, zda v roce 2021 je ještě někdo ze vzpomínaných mezi námi. Jméno Valeš lidem v okolí adresy nic neříká, jen na domovní fasádě je nápis „U Axlerů“. Ani nejstarší obyvatelce domu, která se ale přistěhovala teprve před 30-ti lety, nápis na fasádě nic neříká.... Nezbývá než poděkovat autorovi vzpomínek za poutavé vyprávění o životě na Žižkově alespoň na těchto stránkách.

Obcená škola na Prokopově náměstí - moje první třída ve školním roce 1939 - 1940

Kdo z nich to je? Ten, ke kterému vede svislá bílá čára?